Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)

den 29 juli 2019*

”Begäran om förhandsavgörande – Statligt stöd – Sysselsättningsstöd – Befrielse från sociala avgifter avseende utbildnings- och anställningsavtal – Beslut 2000/128/EG – Stödordningar för sysselsättningsfrämjande åtgärder som Italien har genomfört – Stöd som delvis är oförenligt med den inre marknaden – Tillämpning av beslut 2000/128/EG på ett företag som endast tillhandahåller lokala kollektivtrafiktjänster, vilka har tilldelats direkt av en kommun – Artikel 107.1 FEUF – Begreppet ’snedvridning av konkurrensen’ – Begreppet ’påverkar handeln’ mellan medlemsstaterna”

I mål C-659/17,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Corte suprema di cassazione (Högsta domstolen, Italien), genom beslut av den 4 juli 2017, som inkom till domstolen den 24 november 2017, i målet

Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS)

mot

Azienda Napoletana Mobilità SpA,

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Arabadjiev (referent), samt domarna T. von Danwitz och P. G. Xuereb,

generaladvokat: G. Hogan,

justitiesekreterare: handläggaren R. Schiano,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 3 april 2019,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS), genom A. Sgroi, L. Maritato och C. D’Aloisio, avvocati,

– Azienda Napoletana Mobilità SpA, genom M. Malena och S. Miccoli, avvocati,

– Italiens regering, genom G. Palmieri, i egenskap av ombud, biträdd av S. Fiorentino, avvocato dello Stato,

* Rättegångsspråk: italienska.

– Europeiska kommissionen, genom D. Recchia och F. Tomat, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 6 juni 2019 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 107.1 FEUF och kommissionens beslut 2000/128/EG av den 11 maj 1999 om de stödordningar som Italien har genomfört för sysselsättningsfrämjande åtgärder (EGT L 42, 2000, s. 1).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS) och Azienda Napoletana Mobilità SpA (nedan kallat ANM), angående en eventuell skyldighet för ANM att till INPS betala sociala avgifter avseende utbildnings- och anställningsavtal som ANM ingått 1997–2001.

Tillämpliga bestämmelser

Beslut 2000/128

3 Med avseende på den italienska lagstiftningen om utbildnings- och anställningsavtal anges följande i punkterna 62–67 i skälen till beslut 2000/128:

”(62) Dessa avtal i enlighet med [legge n. 863 – Conversione in legge, con modificazioni, del decreto-legge 30 ottobre 1984, n. 726, recante misure urgenti a sostegno e ad incremento dei livelli occupazionali (lag nr 863 om omvandling till lag, med ändringar, av lagdekret nr 726, av den 30 oktober 1984, om brådskande åtgärder för att bibehålla och höja sysselsättningsnivån), av den 19 december 1984 (GURI nr 351, av den 22 december 1984, s. 10691)] utgjorde inget stöd i den mening som avses i artikel 87.1 i fördraget, utan en generell åtgärd. Bidragen enligt denna lag betalades ut på samma sätt, automatiskt, utan åtskillnad och på grundval av objektiva kriterier.

(63) De ändringar som 1990 gjordes i systemet genom [legge n. 407 – Disposizioni diverse per l’attuazione della manovra di finanza pubblica 1991–1993 (lag nr 407, med diverse bestämmelser avseende genomförandet av finanspolitiken 1991–1993), av den 29 december 1990 (GURI nr 303, av den 31 december 1990, s. 3)] förändrade åtgärdens karaktär. I de nya bestämmelserna infördes en differentiering av sänkningarna utifrån var företaget var lokaliserat och beroende på vilken sektor det tillhörde. Följaktligen fick vissa företag större sänkningar än andra konkurrerande företag.

(64) Dessa selektiva sänkningar, som i det enskilda fallet eller på lokal eller regional nivå gynnar vissa företag jämfört med andra företag i samma medlemsstat, utgör, i den mån de är differentierade, ett sådant statligt stöd enligt artikel 87.1 i [EG-fördraget] som snedvrider konkurrensen och riskerar att påverka handeln mellan medlemsstaterna.

Denna differentiering gynnar företag i vissa områden i Italien, och dessa företag gynnas i den mån företag i andra områden i Italien inte beviljas samma förmåner.

(65) Detta stöd snedvrider konkurrensen eftersom företagens finansiella ställning och deras manöverutrymme stärks jämfört med konkurrerande företag som inte får samma förmåner. I den mån detta får effekter på handeln mellan medlemsstaterna påverkar naturligtvis stödet handeln i negativ riktning.

(66) Detta stöd snedvrider konkurrensen och påverkar handeln mellan medlemsstaterna i synnerhet när företag som beviljas stöd exporterar en del av sin produktion till andra medlemsstater. Om företagen inte exporteras gynnas den inhemska produktionen eftersom stödet minskar möjligheterna för företag i andra medlemsstater att exportera sina produkter till Italien.

(67) Av ovan nämnda skäl är de åtgärder som härmed prövas generellt förbjudna enligt artikel 87.1 i EG-fördraget och enligt artikel 62.1 i [avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av den 2 maj 1992 (EGT L 1, 1994, s. 3), nedan kallat EES-avtalet], och de kan inte anses vara förenliga med den gemensamma marknaden såvida de inte omfattas av något av undantagen i fördraget eller i EES-avtalet.”

4 Med avseende på den italienska lagstiftningen om omvandling av utbildnings- och anställningsavtal till tillsvidareanställningar, anges följande i punkterna 97 och 98 i beslutet:

”(97) Eftersom åtgärderna avser en ettårig förlängning av samma stöd som beviljas för utbildnings- och anställningsavtal och stödet är ännu mer selektivt (det är ju begränsat till mål 1-områden), gäller bedömningen i punkt V.1 a i ännu högre grad för dessa åtgärder.

(98) Det står således klart att de aktuella åtgärderna riskerar att påverka handeln mellan medlemsstaterna. Frågan om åtgärdernas stödinnehåll faller inom tillämpningsområdet för artikel 87.1 i EG-fördraget och artikel 62.1 i EES-avtalet, eftersom det är fråga om statligt stöd som snedvrider konkurrensen i en omfattning som riskerar att påverka handeln inom gemenskapen. Stödet är därför förenligt med den gemensamma marknaden endast om det omfattas av något av de undantag som föreskrivs i fördragen.”

5 I artikel 1 i beslutet föreskrivs följande:

”1. Det statliga stöd som Italien olagligt genomfört sedan november 1995 med avseende på anställning genom de utbildnings- och anställningsavtal som föreskrivs i [lag nr 863, av den 19 december 1984, lag nr 407, av den 29 december 1990, legge n. 169 – Conversione in legge, con modificazioni, del decreto-legge 29 marzo 1991, n. 108, recante disposizioni urgenti in materia di sostegno dell’occupazione (lag nr 169 om omvandling till lag, med ändringar, av lagdekret nr 108, av den 29 mars 1991, om brådskande åtgärder till stöd för sysselsättningen), av den 1 juni 1991 (GURI nr 129, av den 4 juni 1991, s. 4) och legge n. 451 – Conversione in legge, con modificazioni, del decreto-legge 16 maggio 1994, n. 299, recante disposizioni urgenti in materia di occupazione e di fiscalizzazione degli oneri sociali (lag nr 451, om omvandling till lag, med ändringar, av lagdekret nr 299, av den 16 maj 1994, om brådskande åtgärder för sysselsättningen och beskattning av sociala avgifter), av den 19 juli 1994 (GURI nr 167, av den 19 juli 1994, s. 3)] är förenliga med den gemensamma marknaden förutsatt att det syftar till att

– skapa nya arbetstillfällen i det mottagande företaget till förmån för arbetstagare som ännu inte lyckats få arbete eller har förlorat sin tidigare anställning, i den mening som avses i riktlinjerna för sysselsättningsstöd [(EGT C 334, 1995, s.4)],

– anställa arbetstagare som har särskilda svårigheter att komma in eller återinträda på arbetsmarknaden. Enligt detta beslut avses med arbetstagare som har särskilda svårigheter att komma in eller återinträda på arbetsmarknaden,

– personer under 25 år,

– personer med universitetsexamen som är högst 29 år, och

– långtidsarbetslösa, dvs. de som har varit arbetslösa i över ett års tid.

2. Stöd avseende utbildnings- och anställningsavtal som inte uppfyller villkoren i punkt 1 är oförenliga med den gemensamma marknaden.”

6 Artikel 2 i nämnda beslut har följande lydelse:

”1. Stöd som beviljats av Italien enligt artikel 15 i [legge n. 196 – Norme in materia di promozione dell’occupazione (lag nr 196 om sysselsättningsåtgärder), av den 24 juni 1997 (Ordinarie tillägg till GURI nr 154, av den 4 juli 1997)] för att omvandla utbildnings- och anställningsavtal till tillsvidareanställningar är förenliga med den inre marknaden under förutsättning att de uppfyller villkoret om nettoökning av antalet anställda i enlighet med vad som anges i riktlinjerna för sysselsättningsstöd.

Antalet anställda i ett företag skall beräknas med bortseende från arbetstillfällen som härrör från omvandling och arbetstillfällen som skapats genom tidsbegränsade avtal eller som inte garanterar tillräckligt stabila anställningsförhållanden.

2. Stöd för att omvandla utbildnings- och anställningsavtal till tillsvidareanställningar vilka inte uppfyller kraven i punkt 1 är oförenliga med den inre marknaden.”

7 I artikel 3 i beslut 2000/128 föreskrivs följande:

”Italien skall vidta alla de åtgärder som behövs för att från mottagarna återkräva det stöd som inte uppfyller villkoren i artiklarna 1 och 2 och som redan betalats ut på felaktiga grunder.

Stödet skall återkrävas enligt de förfaranden som anges i italiensk lagstiftning. Beloppen skall återkrävas inklusive upplupna räntor från och med den dag stödet betalades ut till dess att det faktiskt återbetalats. Räntan skall beräknas enligt den referensränta som används för beräkning av nettobidragsekvivalenten för regionalt stöd i Italien.”

Italiensk rätt

8 Genom lag nr 863 av den 19 december 1984 införde Republiken Italien ”utbildnings- och anställningsavtal”. Inledningsvis rörde det sig om avtal om visstidsanställning åtföljda av en utbildningsperiod, vilka syftade till att anställa arbetslösa som inte var äldre än 29 år. Under en period på två år var arbetsgivaren befriad från att betala sociala avgifter avseende de anställningar som ingicks genom denna typ av avtal. Undantaget tillämpades på samma sätt, automatiskt och utan åtskillnad i hela landet.

9 De bestämmelser som är tillämpliga på utbildnings- och anställningsavtal ändrades successivt genom lag nr 407 av den 29 december 1990 (nedan kallad lag nr 407/1990), varigenom en regional anpassning av befrielsen från sociala avgifter infördes, lag nr 169 av den 1 juni 1991, varigenom den övre åldersgränsen för de arbetstagare som kunde anställas genom denna typ av avtal höjdes till 32 år, och lag nr 451 av den 19 juli 1994 (nedan kallad lag nr 451/1994), varigenom utbildnings- och anställningsavtal begränsade till ett år infördes och ett krav på minsta antal utbildningstimmar uppställdes.

10 Dessa ändringslagar gjorde det möjligt att anställa unga mellan 16 och 32 år genom utbildnings- och anställningsavtal, varvid denna åldersgräns kunde höjas efter de behöriga regionala myndigheternas skönsmässiga bedömning, och föreskrev en total befrielse från sociala avgifter, bland annat för en utbildningsperiod på två år, till förmån för företag som var verksamma i områden där arbetslösheten var högre än genomsnittet i Italien. Den perioden kunde även förlängas med ett år för det fall att sådana avtal omvandlades till avtal om tillsvidareanställning.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

11 ANM bildades år 1995, efter ombildning av ett bolag som bildats i form av ett offentligrättsligt konsortium, för enhetlig och integrerad förvaltning av lokala kollektivtrafiktjänster i Neapels kommun (Italien). 2001 omvandlades ANM till aktiebolag, med nämnda kommun som ensam aktieägare och med syfte att förvalta samtliga typer av kollektivtrafiktjänster för personer och varor inom kommunen.

12 Inom ramen för denna verksamhet anställde ANM, från november 1995 till maj 2001, ett antal personer i syfte att ge dem en yrkesutbildning och därefter anställa dem i företaget. Dessa anställningar genomfördes genom utbildnings- och anställningsavtal, i den mening som avses i lag nr 863, av den 19 december 1984, i dess ändrade lydelse enligt lag nr 407/1990, 169 av den 1 juni 1991, och 451/1994. Dessa avtal omvandlades till avtal om tillsvidareanställning i enlighet med lag nr 451/1994. Med avseende på dessa utbildnings- och anställningsavtal samt deras senare omvandling, befriades ANM från skyldigheten att betala sociala avgifter i enlighet med den italienska lagstiftning som är aktuell i det nationella målet.

13 Då Europeiska kommissionen fastställt att denna lagstiftning delvis var oförenlig med förbudet i artikel 107.1 FEUF, ställde INPS, i egenskap av nationell myndighet med ansvar för genomförande av beslut 2000/128, två betalningskrav till ANM, varvid beloppen i dessa uppgick till 7 429 436,76 euro för de anställningar som ingåtts genom utbildnings- och anställningsavtal under 1997–2001, respektive till 2 266 014,05 euro för omvandlingen av dessa avtal till avtal om tillsvidareanställning under 1999–2001.

14 ANM begärde att Tribunale di Napoli (Domstolen i Neapel, Italien) skulle fastställa att företaget inte var skyldigt att betala dessa belopp. Nämnda domstol biföll ANM:s talan med motiveringen att beslut 2000/128 inte hade direkt effekt i den italienska rättsordningen, eftersom det inte medförde en tillräckligt precis och ovillkorlig skyldighet för Republiken Italien.

15 INPS överklagade domen från Tribunale di Napoli (Domstolen i Neapel) till Corte d'appello di Napoli (Appellationsdomstolen i Neapel, Italien), som fastställde nämnda dom men ändrade domskälen. Enligt sistnämnda domstol utgör beslut 2000/128 visserligen en del av den italienska rättsordningen, men det är inte tillämpligt på ANM. Den ekonomiska fördel som befrielsen från sociala avgifter inneburit kunde inte påverka handeln mellan medlemsstaterna eller skada konkurrensen, eftersom den beviljats lokal kollektivtrafikverksamhet som inte utsatts för konkurrens sedan verksamheten tilldelats ANM direkt.

16 INPS överklagade till Corte suprema di cassazione (Högsta domstolen, Italien) och gjorde gällande att domen från Corte d'appello di Napoli (Appellationsdomstolen i Neapel) var behäftad med fel beträffande tolkningen av artikel 107 FEUF och beslut 2000/128, och att detta beslut var fullt ut tillämpligt på ANM.

17 Under dessa omständigheter beslutade Corte suprema di cassazione (Högsta domstolen) att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfråga till EU-domstolen:

”Ska [beslut nr 2000/128] tillämpas även på arbetsgivare som tillhandahåller lokal kollektivtrafik, på en marknad som inte är utsatt för konkurrens på grund av berörda aktörers ensamrätt att tillhandahålla tjänsten, vilka har beviljats nedsättning av sociala avgifter till följd av ingångna utbildnings- och anställningsavtal från och med ikraftträdandet av lag [nr 407/1990], i förevarande fall med avseende på perioden från 1997 till maj 2001?”

Tolkningsfrågan

18 Genom sin fråga söker den hänskjutande domstolen klarhet i huruvida beslut 2000/128 ska tolkas så, att det är tillämpligt på ett sådant företag som det som är aktuellt i det nationella målet, vilket genom direkttilldelning av en kommun och med ensamrätt har tillhandahållit tjänster för lokal kollektivtrafik, samt beviljats nedsättningar av sociala avgifter i enlighet med nationell lagstiftning som genom nämnda beslut har fastställts vara delvis oförenlig med det förbud som anges i artikel 107.1 FEUF.

19 Den hänskjutande domstolen önskar i synnerhet få klarhet i huruvida nämnda beslut är tillämpligt på sektorn för lokal kollektivtrafik och huruvida rekvisiten avseende påverkan på konkurrensen och handeln mellan medlemsstaterna är uppfyllda under sådana omständigheter som de som är aktuella i det nationella målet,

20 Det följer av fast rättspraxis att för att en nationell åtgärd ska anses utgöra ”statligt stöd” enligt artikel 107.1 FEUF krävs att samtliga följande villkor är uppfyllda. För det första ska det röra sig om en statlig åtgärd eller en åtgärd som vidtas med hjälp av statliga medel. För det andra ska denna åtgärd kunna påverka handeln mellan medlemsstaterna. För det tredje ska åtgärden ge mottagaren en selektiv fördel. För det fjärde ska åtgärden snedvrida eller hota att snedvrida konkurrensen (dom av den 6 mars 2018, kommissionen/FIH Holding och FIH Erhvervsbank, C-579/16 P, EU:C:2018:159, punkt 43 och där angiven rättspraxis).

21 I förevarande fall ska det inledningsvis påpekas att kommissionen, i punkterna 63, 64 och 97 i skälen i beslut 2000/128, konstaterade att den italienska lagstiftning som är aktuell i det nationella målet uppfyller det första och det tredje villkoret i föregående punkt.

22 Enligt punkterna 65 och 97 i skälen till beslutet ansåg kommissionen att även det andra och det fjärde villkoret var uppfyllda, det andra på grund av att stödet stärker företagens finansiella ställning och deras manöverutrymme, och det fjärde ”i den mån” dessa effekter uppstår inom ramen för handeln på den inre marknaden.

23 I punkterna 66 och 97 i skälen i beslutet anges att konkurrensen snedvrids och handeln mellan medlemsstaterna påverkas ”i synnerhet när” företag som beviljas stöd exporterar en del av sin produktion till andra medlemsstater eller, om företagen inte exporterar, på grund av att den inhemska produktionen gynnas eftersom stödet minskar möjligheterna för företag i andra medlemsstater att exportera sina produkter till Italien.

24 Till skillnad från vad ANM har hävdat, kan det inte utläsas av ordalydelsen i punkt 66 i skälen till beslut 2000/128 att kommissionen har begränsat tillämpningsområdet för detta beslut till sektorer som är direkt involverade i handeln med varor eller tjänster inom den inre marknaden, med undantag för sektorer för lokala tjänster, såsom till exempel lokal kollektivtrafik.

25 Såsom domstolen redan har slagit fast, förklarade kommissionen i punkt 65 i skälen i beslutet, i allmänna ordalag, att de nedsättningar av sociala avgifter som föreskrivs i den italienska lagstiftning som är aktuell i det nationella målet snedvrider konkurrensen, och stödet påverkar handeln i den mån det får effekter på handeln mellan medlemsstaterna. Punkt 66 i skälen i beslutet utgör endast ett förtydligande av denna uppfattning genom att använda exemplet med produktionssektorn (dom av den 7 mars 2002, Italien/kommissionen, C-310/99, EU:C:2002:143, punkt 88).

26 Det framgår även av punkterna 65, 66 och 97 i skälen till beslut 2000/128 att det andra och fjärde villkoret i artikel 107.1 FEUF är uppfyllda endast i den mån som de företag som beviljas nedsättning av sociala avgifter utsätts för konkurrens på en – även delvis – avreglerad marknad.

27 Det följer nämligen av fast rättspraxis att kommissionen, vad gäller en sådan stödordning som den som är aktuell i det nationella målet, kan begränsa sig till att undersöka egenskaperna hos den ifrågavarande ordningen för att i beslutsskälen bedöma om ordningen, på grund av de bestämmelser som den innehåller, innebär en fördel för stödmottagarna i förhållande till deras konkurrenter och sannolikt kommer att gynna företag som deltar i handeln mellan medlemsstaterna. Kommissionen är således inte skyldig att i ett beslut avseende en sådan stödordning göra någon bedömning av stöd som beviljats i enskilda fall på grundval av denna ordning. Det är först vid återkrav av stödet som det är nödvändigt att kontrollera varje berört företags individuella situation (se för ett liknande resonemang, dom av den 9 juni 2011, Comitato ”Venezia vuole vivere” m.fl.,/kommissionen, C-71/09 P, C-73/09 P och C-76/09 P, EU:C:2011:368, punkt 63 och där angiven rättspraxis).

28 Innan de nationella myndigheterna i den berörda medlemsstaten återkräver en fördel måste de följaktligen, i varje enskilt fall, kontrollera om den beviljade fördelen, till fördel för mottagaren, innebar en snedvridning av konkurrensen och kunde påverka handeln mellan medlemsstaterna (se, för ett liknande resonemang, dom av den 9 juni 2011, Comitato ”Venezia vuole vivere” m.fl.,/kommissionen, C-71/09 P, C-73/09 P och C-76/09 P, EU:C:2011:368, punkterna 64 och 115).

29 I detta avseende ska det erinras om att det, för att kvalificera en nationell åtgärd som ”statligt stöd”, inte är nödvändigt att styrka att stödet faktiskt påverkar handeln mellan medlemsstaterna och att konkurrensen faktiskt snedvrids, utan endast att undersöka huruvida det kan påverka handeln och snedvrida konkurrensen (dom av den 27 juni 2017, Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania, C-74/16, EU:C:2017:496, punkt 78 och där angiven rättspraxis).

30 Närmare bestämt förhåller det sig så, att om ett statligt stöd förstärker vissa företags ställning i förhållande till andra konkurrerande företag i handeln mellan medlemsstaterna ska denna handel anses påverkas av detta stöd. Det är i detta avseende inte nödvändigt att de stödmottagande företagen själva deltar i handeln mellan medlemsstaterna. När en medlemsstat beviljar ett stöd till företag, är det nämligen möjligt att deras verksamhet inom landet kan upprätthållas eller öka på grund av detta, med den följden att möjligheterna för företag från andra medlemsstater att träda in på denna medlemsstats marknad minskar (dom av den 27 juni 2017, Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania, C-74/16, EU:C:2017:496, punkt 79 och där angiven rättspraxis).

31 Villkoret att stödet ska kunna påverka handeln mellan medlemsstaterna är således inte beroende av om de tillhandahållna transporttjänsterna är lokala eller regionala (dom av den 24 juli 2003, Altmark Trans och Regierungspräsidium Magdeburg, C-280/00, EU:C:2003:415, punkt 82, och dom av den 14 januari 2015, Eventech, C-518/13, EU:C:2015:9, punkt 69).

32 Med avseende på villkoret avseende en snedvridning av konkurrensen, ska det understrykas att stöd som syftar till att befria ett företag från kostnader som detta normalt borde ha burit inom ramen för den löpande driften eller dess normala verksamhet, i princip snedvrider konkurrensvillkoren (dom av den 27 juni 2017, Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania, C-74/16, EU:C:2017:496, punkt 80 och där angiven rättspraxis).

33 I förevarande fall förefaller det vara utrett att de sociala avgifter som ANM har beviljats nedsättningar för och som är omtvistade i det nationella målet, är kostnader som företaget normalt borde ha burit inom ramen för den löpande driften eller dess normala verksamhet.

34 Såväl vid den hänskjutande domstolen som vid EU-domstolen har ANM emellertid gjort gällande att företaget inte utsatts för någon konkurrens avseende de lokala kollektivtrafiktjänster som är aktuella i det nationella målet under perioden 1997–2001, och under den perioden var den italienska marknaden för lokal kollektivtrafik inte avreglerad, inte ens delvis.

35 I motsats till ANM har den italienska regeringen gjort gällande vid EU-domstolen att den italienska marknaden för lokal kollektivtrafik var utsatt för konkurrens under den period som är omtvistad i det nationella målet. Enligt denna regering uppställdes inte heller något förbud mot att erbjuda sådana tjänster i Italien för aktörer från andra medlemsstater, och det finns exempel på att sådana aktörer tillhandahåller sådana tjänster.

36 I detta avseende ska det erinras om att ett flertal medlemsstater, sedan 1995, har öppnat vissa trafikmarknader för konkurrens från företag som är etablerade i andra medlemsstater, vilket innebär att flera företag redan tillhandahåller stads-, förorts- och regional trafik i andra medlemsstater än deras ursprungsstat (se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 juli 2003, Altmark Trans och Regierungspräsidium Magdeburg, C-280/00, EU:C:2003:415, punkt 79).

37 Vad gäller frågan huruvida ANM under denna period var utsatt för konkurrens avseende de lokala kollektivtrafiktjänster som är aktuella i det nationella målet, framgår det visserligen av handlingarna i målet att dessa tjänster har tilldelats uteslutande och direkt till ANM utan ett föregående upphandlingsförfarande.

38 Det framgår emellertid inte av någon av handlingarna i målet att Neapels kommun genom lagar eller andra författningar var skyldig att tilldela dessa tjänster uteslutande till detta företag, med följden att det även framgår att det även skulle ha varit möjligt för denna kommun att tilldela dessa tjänster till en annan tjänsteleverantör, bland annat genom att anordna ett offentligt upphandlingsförfarande som, i likhet med vad den italienska regeringen har gjort gällande vid EU-domstolen, aktörer från andra medlemsstater skulle kunna ha deltagit i.

39 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkterna 33–35 och 38 i sitt förslag till avgörande kan det, i avsaknad av en sådan lagstadgad skyldighet, konstateras att det var möjligt att utsätta de tjänster som är i fråga i det nationella målet för konkurrens, med följden att det inte kan uteslutas att den nedsättning av sociala avgifter som ANM har beviljats har medfört en fördel för detta företag i förhållande till dess potentiella konkurrenter, även från andra medlemsstater, och följaktligen har konkurrensen på denna marknad snedvridits och handeln mellan medlemsstaterna har påverkats av nedsättningarna.

40 Det ankommer således på den hänskjutande domstolen, som ensam har direkt kännedom om tvisten i det nationella målet, att göra de kontroller som är nödvändiga för att avgöra huruvida den italienska marknaden för lokal kollektivtrafik var utsatt för konkurrens under den period som är omtvistad i det nationella målet, och huruvida det därmed var möjligt för aktörer från andra medlemsstater att erbjuda sina tjänster för de som är aktuella i det nationella målet, eller huruvida Neapels kommun hade en lagstadgad skyldighet att uteslutande tilldela ANM dessa tjänster.

41 Med beaktande av de omständigheter som generaladvokaten har anfört i punkterna 40 och 41 i sitt förslag till avgörande, angående ANM:s ställning och innehållet i det tjänsteavtal som är i fråga det nationella målet, ankommer det även på den hänskjutande domstolen att i förekommande fall göra de kontroller som är nödvändiga för att avgöra huruvida ANM under perioden 1997–2001 har bedrivit verksamhet på andra marknader för varor eller tjänster, eller andra geografiska marknader som är öppna för en effektiv konkurrens.

42 För det fall att det skulle visa sig att ANM har varit verksam på sådana andra marknader under den perioden kan det nämligen inte uteslutas att de nedsättningar av sociala avgifter som företaget har beviljats i enlighet med den italienska lagstiftning som är aktuell i det nationella målet har snedvridit konkurrensen och påverkat handeln mellan medlemsstaterna på dessa andra marknader, förutsatt att den verksamheten inte har beviljats sådana nedsättningar och risken för korssubventionering kan uteslutas, varvid det genom ändamålsenlig separat bokföring kan styrkas att nedsättningarna inte har

kunnat gynna den verksamheten (se, för ett liknande resonemang, dom av den 27 juni 2017, Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania, C-74/16, EU:C:2017:496, punkt 51, och dom av den 23 januari 2019, Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-387/17, EU:C:2019:51, punkt 42).

43 Mot bakgrund av det ovan anförda ska tolkningsfrågan besvaras enligt följande. Med förbehåll för den hänskjutande domstolens kontroller ska beslut 2000/128 tolkas så, att det är tillämpligt på ett sådant företag som det som är aktuellt i det nationella målet, vilket genom direkttilldelning av en kommun och med ensamrätt har tillhandahållit tjänster för lokal kollektivtrafik, samt har beviljats nedsättningar av sociala avgifter i enlighet med nationell lagstiftning som genom nämnda beslut har fastställts vara delvis oförenlig med det förbud som anges i artikel 107.1 FEUF.

Rättegångskostnader

44 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (andra avdelningen) följande:

Med förbehåll för den hänskjutande domstolens kontroller, ska kommissionens beslut 2000/128/EG av den 11 maj 1999 om de stödordningar som Italien har genomfört för sysselsättningsfrämjande åtgärder tolkas så, att det är tillämpligt på ett sådant företag som det som är aktuellt i det nationella målet, vilket genom direkttilldelning av en kommun och med ensamrätt har tillhandahållit tjänster för lokal kollektivtrafik, samt har beviljats nedsättningar av sociala avgifter i enlighet med nationell lagstiftning som genom nämnda beslut har fastställts vara delvis oförenlig med det förbud som anges i artikel 107.1 FEUF.

Underskrifter